

Particularitățile privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor bugetelor locale pentru anul 2016 și a estimărilor pe anii 2017-2018

I Dispoziții generale

1. Prezenta circulară a fost elaborată în conformitate cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014, Legii nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale și a Hotărârii Guvernului nr.82 din 24 ianuarie 2006 “Cu privire la elaborarea Cadrului de cheltuieli pe termen mediu și a proiectului de buget”.

2. Scopul prezentei circulare este informarea autorităților administrației publice locale (în continuare – APL) despre politica statului în domeniul veniturilor și cheltuielilor bugetare, particularitățile specifice de stabilirea a relațiilor interbugetare, limitele de transferuri de la bugetul de stat bugetelor locale, precum și cerințele și particularitățile de elaborare și prezentare a propunerilor de buget de către APL pe anul 2016 și a estimărilor pe anii 2017-2018.

3. În contextul perfecționării managementului finanțelor publice și întru implementarea Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014, elaborarea și prezentarea propunerilor la proiectul de buget pentru anul 2016 și a estimărilor pentru anii 2017-2018 de către APL, se va efectua **în cadrul noului sistem informațional de management financiar** (SIMF) în baza:

- **Clasificăției bugetare**, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.190 din 31 decembrie 2014;
- **Setului metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului**, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.191 din 31 decembrie 2014.

Documentele prenotate pot fi accesate pe pagina web a Ministerului Finanțelor la adresa <http://mf.gov.md/about/instrmf/legislnorm>.

4. SIMF va înlocui actualul sistem informațional pentru planificarea și executarea bugetului și va integra un set de instrumente de gestiune financiară, în scopul îmbunătățirii eficienței și transparenței procesului de management financiar, precum și a controlului cheltuielilor publice. Acesta (platforma WEB) va asigura funcționalitățile proceselor de planificare bugetară pe nivele de bugete, utilizatorii căruia vor fi autoritățile /instituțiile bugetare din cadrul UAT de ambele nivele, direcțiile finanțe ale UAT, precum și Ministerul Finanțelor. Mai multe informații, precum și fluxul activităților de pregătire a propunerilor de buget în SIMF se regăsesc la pct.50, capitolul VI din prezenta circulară.

5. Întru realizarea p.2.3.5 din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale de Descentralizare, aprobată prin Legea nr.68 din 5 aprilie 2012, și în conformitate cu Strategia

de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2013-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.573 din 6 august 2013, precum și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2020 pe anul 2015, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 32 din 12 martie 2015, începînd cu anul 2016, autoritățile publice locale de ambele nivele **vor elabora și prezenta bugetele fundamentate pe programe și performanță.**

Mai multe informații și materiale privind elaborarea bugetelor locale pe programe și performanță se regăsesc la pct. 49, capitolul VI din prezenta circulară.

II Proгноza principalilor indicatori macroeconomici

6. În procesul elaborării proiectelor de buget, APL se vor conduce de prognoza principalilor indicatorilor macroeconomici (elaborate de Ministerul Economiei și prezentate pe 15 iulie 2015), conform *anexei nr.1* la prezenta circulară.

III Particularități de estimare a veniturilor și surselor de finanțare

7. Reieșind din faptul că la moment, obiectivele politicii fiscale pe termen mediu (2016-2018) nu sînt coordonate și aprobate în modul stabilit, la elaborarea proiectelor de buget pentru anul 2016 și a estimărilor pentru anii 2017-2018, APL se vor conduce de prevederile legislației în vigoare.

8. La elaborarea propunerilor de buget la partea de venituri, APL se vor ghida de *cap. IV și VII din Setul metodologic*.

9. Prognoza veniturilor bugetelor locale pe anii 2016–2018 se va efectua reieșind din:

- prevederile legislației fiscale în vigoare;
- deciziile autorităților reprezentative și deliberative a UAT, în partea ce ține de competențele proprii în domeniul impozitelor, taxelor și altor venituri locale;
- analiza bazei fiscale pe fiecare UAT, separat pe tipuri de impozite, taxe și alte încasări la buget.

10. În scopul facilitării estimării bazei fiscale a UAT pe principalele tipuri de venituri, Ministerul Finanțelor recomandă utilizarea *formulelor nr.1-3*, anexate la prezenta circulară.

11. Resursele bugetelor locale cuprind totalitatea veniturilor și a surselor de finanțare ale bugetelor respective.

Veniturile bugetelor locale se constituie din impozite, taxe, alte venituri prevăzute de legislație și se formează din:

- 1) venituri generale:
 - a) venituri proprii;
 - b) defalcări, conform cotelor procentuale, de la impozitele și taxele de stat;

- c) transferuri;
- d) granturi pentru susținerea bugetului;
- 2) venituri colectate;
- 3) granturi pentru proiecte finanțate din surse externe.

Sursele de finanțare ale bugetelor locale se formează din:

- a) operațiuni cu împrumuturi interne și externe (inclusiv recreditate);
- b) operațiuni aferente vânzării și privatizării patrimoniului public (cu excepția codurilor clasificăției economice 311120 și 371210);
- c) operațiuni cu soldurile în conturile bugetului;
- d) alte operațiuni cu activele financiare și cu datoriile bugetului.

12. Impozitele și taxele de stat

12.1. Impozitul pe venitul persoanelor fizice (în continuare - IVPF)

La estimarea sumei IVPF se recomandă aplicarea următoarelor cote și scutiri personale anuale stabilite pentru anul 2015:

- Mărimea grilelor de venit impozabil pentru persoanele fizice (lei anual) – <29640 și >29640;
- Cotele impozitului pentru venitul persoanelor fizice (%) – 7 și 18;
- Scutirea anuală personală (lei) – 10128;
- Scutirea anuală personală majoră (lei) – 15060
- Scutirea anuală pentru persoanele întreținute (lei) – 2256
- Tariful contribuției individuale pentru asigurarea socială de stat obligatorie (din venit, %) – 6;
- Prima de asigurare medicală obligatorie (din venit, %) – 4,5.

Calculul IVPF pe anul 2016 pe teritoriul raionului, municipiului, UTA Găgăuzia se vor efectua reieșind din câștigul salarial mediu nominal lunar și estimările fondului de remunerare a muncii pe UAT, avînd ca bază datele organelor teritoriale de statistică privind salariul mediu lunar din anul 2014, estimările actualizate ale autorităților APL la acest impozit pentru anul 2015, precum și prevederile politicii salariale pe anii 2016-2018 prevăzute în cap. III din prezenta circulară. Totodată, este necesar de ținut cont de datele obținute în rezultatul prelucrării de către organele fiscale teritoriale a formei CET08 „Declarația persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit pe perioada fiscală 2014”.

La repartizarea IVPF între bugetele locale de nivelul întâi, bugetele locale de nivelul al doilea și bugetul de stat, se vor utiliza cotele specifice de defalcare pe tipuri de administrații locale, prevăzute de legislația în vigoare (Legea nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale (cu modificările și completările ulterioare).

Rezultatele estimărilor încasării la buget a impozitului pe venit a persoanelor fizice pe anii 2016-2018 se prezintă în *formularul nr.2* “Informație privind încasările în bugetele locale a impozitului pe venitul persoanelor fizice pe anii 2016-2018 (codurile clasificăției economice: 111110, 111120, 111130)”.

12.2. Taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova.

Calculul volumului taxelor rutiere pe anii 2016-2018, se va efectua în baza prevederilor Titlului IX al Codului fiscal „Taxele rutiere”, cu utilizarea cotelor concrete pe tipuri de autovehicule înmatriculate în Republica Moldova stabilite pentru anul 2015.

Informația privind numărul autovehiculelor în dependență de capacitatea motorului, înregistrate în Registrul de stat al transporturilor la Î.S. Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru” în aspect teritorial, se prezintă în *anexa nr.2 la prezenta circulară*.

13. Veniturile proprii ale UAT

Veniturile proprii ale UAT pentru anii 2016-2018 vor fi estimate, ținându-se cont de prevederile legislației fiscale în vigoare.

13.1. *Impozitul pe bunurile imobiliare*

La estimarea încasărilor impozitului funciar și impozitului pe bunurile imobiliare și la efectuarea calculelor pe tipuri de impozite și înlesniri fiscale, se va ține cont de prevederile Titlului VI al Codului fiscal, Legii nr.1056-XIV din 16 iunie 2000 pentru punerea în aplicare a Titlului VI al Codului fiscal, Instrucțiunii Ministerului Finanțelor nr.11 din 4 septembrie 2001 „Cu privire la modul de calculare și achitare la buget a impozitului funciar și pe bunurile imobiliare”, datele evidenței fiscale, datele Cadastrului funciar pe UAT respective, deciziile organelor deliberative și executive privind mărimea cotelor stabilite la aceste impozite, precum și datele serviciilor de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul primăriilor.

13.2. *Taxa pentru resursele naturale*

Calculul taxelor pentru resursele naturale se va întocmi conform cotelor prevăzute în anexele la Titlul VIII al Codului fiscal „Taxele pentru resursele naturale”.

13.3. *Taxa pentru patenta de întreprinzător*

Calculul încasărilor pentru patenta de întreprinzător se va întocmi conform cuantumului taxei lunare prevăzut în anexă la Legea nr.93-XIV din 15 iulie 1998 cu privire la patenta de întreprinzător.

13.4. *Încasările din arenda terenurilor și locațiunea bunurilor domeniului privat al UAT*

La estimarea încasărilor de la toate tipurile de locațiune a patrimoniului public ale autorităților APL, se recomandă de a utiliza mărimea tarifelor de bază pentru chirie, prevăzute în anexa nr.6 la Legea bugetului de stat pe anul 2015 nr.72 din 12 aprilie 2015, precum și deciziile autorităților deliberative și executive privind mărimea tarifelor stabilite.

13.5. *Taxele locale*

În baza prevederilor Titlului VII al Codului fiscal “Taxele locale”, consiliile locale vor decide asupra aplicării tuturor sau a unor taxe locale prevăzute în art.289 al Codului fiscal. Respectiv, la estimarea cuantumului taxelor locale, se vor lua în considerare cotele concrete care au fost adoptate de către organele deliberative și executive ale APL sau/și proiectele cotelor pe anii 2016-2018.

13.6. *Alte venituri prevăzute de legislație*

Proгноza altor încasări și taxe se va efectua în baza analizei dinamicii încasărilor pe anii 2013-2014 și estimărilor pe anul 2015 și altei informații relevante.

14. Conform prevederilor Legii nr. 397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale (cu modificările și completările ulterioare), UTA Găgăuzia va estima veniturile

pe anii 2016-2018 pentru toate tipurile de impozite și taxe (IVPJ, TVA, accize) în baza legislației fiscale în vigoare.

15. Estimările încasărilor la veniturile proprii și defalcări de la impozitele și taxele de stat pentru anii 2016-2018, se vor prezenta conform *formulelor nr.1-3 (sinteza veniturilor formate pe teritoriu)*, anexate la prezenta circulară.

16. *Despre politicile noi în domeniul veniturilor pentru anii 2016-2018 APL vor fi informate doar după coordonarea și aprobarea lor de către instituțiile superioare ale statului.*

IV Sumarul politicilor și priorităților în domeniul cheltuielilor publice

17. Competențele în efectuarea cheltuielilor bugetelor locale pe domenii de activitate sunt delimitate prin legislația privind administrația publică locală și descentralizarea administrativă.

18. Resursele financiare disponibile urmează să fie direcționate la programe de importanță vitală, care ar permite soluționarea problemelor stringente, fără admiterea de datorii creditoare și blocaje financiare.

19. Cheltuielile bugetelor locale (cu excepția celor efectuate din contul transferurilor cu destinație specială, exceptând transferurile pentru compensarea veniturilor ratate ale bugetelor UAT) vor fi în dependență directă de suma veniturilor obținute de fiecare UAT. Colectarea mai bună a veniturilor bugetelor locale nu influențează volumul transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat. Fiecare APL urmează să fie direct interesată de a colecta cât mai multe venituri pentru a putea cheltui mai mult, potrivit competențelor și priorităților (nevoilor) sale specifice.

20. Estimările de cheltuieli ale autorităților APL urmează să fie strict în limita volumului de resurse disponibile.

21. În contextul continuării procesului de consolidare fiscală și susținerii reformelor structurale demarate, se impun următoarele cerințe față de autorități/instituții - beneficiari de alocații :

- asigurarea calității planificării bugetare prin îmbunătățirea procedurilor de analiză a impactului politicilor publice și corelarea programelor de cheltuieli cu prioritățile din documentele strategice;
- îmbunătățirea eficienței și eficacității utilizării resurselor prin focusarea pe rezultate și calitatea serviciilor publice prestate;
- stabilirea unui control strict asupra nivelului angajărilor în sectorul bugetar pentru a evita angajamente viitoare fără acoperire cu resurse;
- implementarea unor procese de planificare și management al investițiilor publice în vederea ameliorării eficienței cheltuielilor capitale publice.

22. La estimarea cheltuielilor aferente proiectului de buget pe anul 2016 și estimărilor pe anii 2017-2018, APL urmează să se conducă de:

- actele normative și legislative, strategiile și programele care reglementează activitatea autorităților APL și a ramurilor (domeniilor) respective;
- actele legislative și normative care reglementează aspectele referitoare la remunerarea muncii (cu modificările și completările ulterioare);
- angajamentele de cheltuieli asumate în anii precedenți cu impact financiar asupra anilor planificați (majorarea salariilor în anii precedenți, rambursarea împrumuturilor angajate pe termen lung, angajamentele contractuale cu donatori externi în cadrul proiectelor finanțate din surse externe, rambursarea împrumuturilor recreditate, serviciul datoriei interne și externe, etc.);
- reformele promovate în cadrul ramurilor (schimbări instituționale, etc.);
- volumul veniturilor colectate de autoritățile/instituțiile bugetare.

23. La elaborarea, de către autoritățile administrației publice locale, a proiectului de buget pentru anul 2016 și a estimărilor pe anii 2017-2018 la compartimentul „**Cheltuieli de personal**”, urmează să se țină cont de majorările salariale trecătoare și continuitatea politicii aplicată în anul 2015, de ajustările structurale trecătoare din anul 2015 și de reformele structurale pe domeniile respective acceptate pentru anii 2016-2018 (care presupun modificarea cheltuielilor de personal față de anul 2015), precum și de politicile noi acceptate pentru anii 2016-2018 ce implică cheltuieli de personal.

Actele legislative și normative care reglementează aspectele referitoare la remunerarea muncii (cu modificările și completările ulterioare), se conțin în *anexa nr.3* la prezenta circulară

24. Politica salarială pentru anii 2016-2018 prevede implementarea următoarelor norme salariale, care urmează să fie luate în calcul la estimarea cheltuielilor de personal pentru anii respectivi.

În anul 2016:

1. Plata în **luna februarie 2016** a premiului anual funcționarilor publici pentru rezultatele activității în anul 2015 egal cu 10% din salariul anual total.

2. Trecerea **de la 1 martie 2016** a funcționarilor publici pe următoarele trepte de salarizare conform rezultatelor evaluării performanțelor individuale pentru anul precedent. Necesarul de mijloace urmează să se calculeze în cuantum de 4 la sută la fondul de salarizare anual. Majorarea se va calcula pentru 9 luni.

3. Recalcularea sporului pentru performanță colectivă funcționarilor publici, în cuantum de până la 15 la sută, conform prevederilor legislației în vigoare, ținând cont de avansare în trepte a funcționarilor publici.

4. De la **1 aprilie 2016**, indexarea salariului cu indicele prețului de consum a persoanelor cu funcții de demnitate publică, personalului salarizat conform Rețelei tarifare unice (specialiști, funcționari, muncitori), personalului de deservire tehnică, militarilor, cadrelor didactice și corpului profesoral. Majorarea se va calcula pentru 8 luni.

5. De la **1 iunie 2016**, stabilirea sporului pentru vechimea în muncă pentru muncitorii care încă nu beneficiază de acest spor (majorarea medie 20%). Majorarea se va calcula pentru 6 luni, ținând cont indexarea salariului începând cu 1 aprilie 2016.

În anul 2017:

1. De la **1 martie 2017**, trecerea funcționarilor publici la următoarele trepte de salarizare conform rezultatelor evaluării performanțelor individuale pentru anul precedent, cu recalcularea sporului pentru performanță colectivă și premiului anual conform prevederilor legislației în vigoare.

2. De la **1 aprilie 2017**, indexarea salariului cu indicele prețului de consum a persoanelor cu funcții de demnitate publică, personalului salarizat conform Rețelei tarifare unice (specialiști, funcționari, muncitori), personalului de deservire tehnică, militarilor, cadrelor didactice și corpului profesoral. Majorarea se va calcula pentru 8 luni.

În anul 2018:

1. De la **1 martie 2018**, trecerea funcționarilor publici la următoarele trepte de salarizare conform rezultatelor evaluării performanțelor individuale pentru anul precedent, cu recalcularea sporului pentru performanță colectivă și premiului anual conform prevederilor legislației în vigoare.

2. De la **1 aprilie 2018**, indexarea salariului cu indicele prețului de consum a persoanelor cu funcții de demnitate publică, personalului salarizat conform Rețelei tarifare unice (specialiști, funcționari, muncitori), personalului de deservire tehnică, militarilor, cadrelor didactice și corpului profesoral. Majorarea se va calcula pentru 8 luni.

25. Planificarea salariilor, sporurilor și plăților suplimentare (treapta de salarizare, spor pentru vechimea în muncă, spor pentru grad/categoria de calificare etc.) pentru funcțiile încadrate urmează să fie efectuată reieșind din drepturile persoanelor real angajate, ținând cont de eventualele modificări în structura personalului pe anii respectivi (majorarea vechimii în muncă, avansarea în grade sau confirmarea/neconfirmarea gradelor/categoriilor etc.). Planificarea pentru funcțiile vacante urmează să fie efectuată reieșind din indicatorii medii prevăzuți de legislația în vigoare pentru funcțiile respective. Calcularea, de către instituții, a fondului anual de salarizare pentru anul 2016 se va efectua în conformitate cu tabelele nr.1-34, care pot fi accesate pe pagina web a Ministerului Finanțelor, la adresa www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod.

26. Concomitent, APL vor prezenta proiectul de buget pe anul 2016 și estimările pe anii 2017-2018 la compartimentul „Cheltuieli de personal”, conform *formularului nr.4* la prezenta circulară.

27. Pentru localitățile din zona de securitate se vor aplica majorările de salariu prevăzute prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.82 din 25 decembrie 1992 și art.29 alin.(10) al Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar.

28. La estimarea cheltuielilor pentru contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat se va menține și pe anii 2016-2018 cuantumul de 23% aplicat la moment la cheltuielile de remunerare a muncii la care se vor calcula aceste contribuții.

29. Cota primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală aplicată la cheltuielile de remunerare a muncii la care se calculează aceste prime va fi menținută și pe anii 2016-2018 în cuantumul de 4,5% .

30. La planificarea cheltuielilor pentru plata mărfurilor și serviciilor se va ține cont de tarifele curente, precum și de necesitatea aplicării unui regim strict de economie, un accent deosebit fiind pus și pe îmbunătățirea procedurilor de achiziții publice.

V Particularități specifice de estimare a relațiilor interbugetare și limitele de transferuri de la bugetul de stat la bugetele locale

31. Sumele *transferurilor cu destinație generală* de la bugetul de stat sunt calculate pe bază de formulă, distinctă pentru fiecare UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, pe baza datelor din ultimul an pentru care există execuție bugetară definitivă (în cazul dat, pentru proiectul bugetului pe anul 2016 se ia execuția bugetară din anul 2014).

Modalitatea de calcul a transferurilor cu destinație generală se prezintă în *anexa nr.4*.

32. *Limitele transferurilor cu destinație generală* de la bugetul de stat la bugetele locale pentru anul 2016 și estimările pe anii 2017-2018, se conțin în *anexa nr.5* la prezenta circulară. Totodată, după necesitate, calculele transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat la bugetele locale pentru anul 2016 și estimările pe anii 2017-2018 pot fi consultate la adresa: <http://www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod>.

33. Datele Biroului Național de Statistică privind numărul de locuitori și structura demografică pe fiecare UAT, la situația din 1 ianuarie 2015, sunt plasate la adresa: <http://www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod>.

34. *Transferurile temporare de compensare* vor fi alocate, pentru anul 2016, doar bugetelor locale, pentru care diferența dintre veniturile potrivit noului sistem de formare a bugetelor locale și veniturile potrivit sistemului precedent de formare a bugetelor locale este negativă, cu excepția bugetelor locale din cadrul raioanelor Basarabeasca, Ocnița, Rîșcani și mun. Chișinău, și pentru anul 2016 acestea vor acoperi 50% din diferența respectivă, fiind calculate în baza datelor execuției bugetelor locale pentru anul 2014.

34.1. Modalitate de calcul a transferurilor temporare de compensare pentru anul 2016 se prezintă în *anexa nr.6*.

34.2. Informația privind *transferurile temporare de compensare* de la bugetul de stat la bugetele locale pentru anul 2016, se conțin în *anexa nr.7* la prezenta circulară.

35. La elaborarea proiectului bugetului local pentru anul 2016 și a estimărilor pentru anii 2017-2018 pentru întreținerea *aparaturii președintelui raionului, direcțiilor, secțiilor, altor subdiviziuni din subordinea consiliilor raionale și aparaturii primăriilor*, precum și pentru asigurarea activității angajaților în serviciile de deservire a clădirilor Consiliului raional și

clădirilor primăriilor, urmează să se țină cont de prevederile actelor legislative și normative, indicate în *anexa nr.8* la prezenta circulară.

Totodată, la elaborarea proiectului bugetului pentru anul 2016 este necesar să se țină cont de:

- normativele vizînd numărul abonamentelor de telefoane de serviciu (cu excepția legăturii telefonice guvernamentale), faxuri, telefoane mobile pentru colaboratorii autorităților APL, aprobate prin decizia consiliului local respectiv în baza regulamentelor proprii (Hotărîrea Guvernului nr.1362 din 22 decembrie 2005 „Cu privire la aprobarea Normativelor vizînd numărul abonamentelor de telefoane de serviciu, faxuri, telefoane mobile pentru colaboratorii autorităților administrației publice”, cu modificările și completările ulterioare);

- normele vizînd aprobarea numărului-limită al autoturismelor de serviciu și a parcursului-limită anual pentru un autoturism întru asigurarea îndeplinirii atribuțiilor de serviciu ale autorităților APL de ambele niveluri, aprobate prin decizia consiliului local, respectiv, în baza regulamentelor proprii (Hotărîrea Guvernului nr.1404 din 30 decembrie 2005 „Privind reglementarea utilizării de către autoritățile administrației publice a autoturismelor de serviciu”, cu modificările și completările ulterioare).

36. La elaborarea proiectului bugetului local pentru anul 2016 și estimările pentru anii 2017-2018, autoritățile APL la estimarea cheltuielilor la grupa principală „**Apărarea națională**” urmează să țină cont de prevederile Legii nr.1245-XV din 18 iulie 2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, Hotărîrii Guvernului nr.77 din 31 ianuarie 2001 ”Pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea administrativ-militară și efectivul limită al organelor administrativ-militare” (cu completările ulterioare), Hotărîrii Guvernului nr.631 din 23 mai 2003 ”Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la evidența militară”, precum și de prevederile Hotărîrii Guvernului nr.185 din 16 aprilie 2015 „Cu privire la rezultatele încorporării în serviciul militar în octombrie 2014-ianuarie 2015 și încorporarea în serviciul militar în aprilie-iulie 2015”.

Calcululele privind estimarea cheltuielilor pentru *activitatea administrativ-militară* pentru proiectul de buget pentru anul 2016 și a estimărilor pentru anii 2017-2018, se vor prezenta conform *formularului nr.5* la prezenta circulară și însoțite de o notă informativă cu specificările respective și cheltuielile argumentate pe articole și alineate de cheltuieli.

37. La estimarea cheltuielilor pentru *protecția civilă și situații excepționale*, autoritățile APL urmează să țină cont de necesitatea implementării prevederilor Programului de consolidare a serviciului salvatori și pompieri, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 202 din 14 martie 2013.

Calcululele privind estimarea cheltuielilor pentru *protecția civilă și situații excepționale* pentru proiectul de buget pentru anul 2016 și a estimărilor pentru anii 2017-2018, se vor prezenta conform *formularului nr.6* la prezenta circulară și însoțite de o notă informativă cu specificările respective și cheltuielile argumentate pe articole și alineate de cheltuieli.

38. Cheltuielile pentru ramura „**Învățămînt**”

Calculul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele UAT pentru acoperirea cheltuielilor din *învățământ* pentru anii 2016-2018, a fost efectuat după cum urmează:

38.1 Transferurile pentru *învățământul preșcolar* pentru fiecare UAT au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către autoritățile APL pentru anul 2015 pentru instituțiile respective, din contul transferurilor cu destinație specială (sursa ”3T”).

Totodată, cheltuielile pe anii 2016-2018 au fost indexate la indicele de creștere a prețurilor de consum, conform prognozei indicatorilor macroeconomici pe anii respectivi (anexa nr.1 la prezenta circulară). A fost luat în calcul și costul majorărilor salariale prevăzute pentru anii 2016-2018, conform politicilor salariale descrise în pct.24 la prezenta circulară.

38.2 Transferurile pentru *învățământul primar și secundar general* includ transferuri categoriale pentru școli, gimnazii și licee, calculate după metodologia de finanțare în bază de cost standard per elev.

Cuantumul normativului valoric pentru un „*elev ponderat*” și a *normativului valoric pentru o instituție*, luat în calcul la stabilirea transferurilor categoriale, constituie:

- pentru anul 2016 - 9603,0 lei și, respectiv, 450996,0 lei;
- pentru anul 2017 - 10185,0 lei și, respectiv, 478337,0 lei;
- pentru anul 2018 - 10706,0 lei și, respectiv, 502804,0 lei.

La calcularea transferurilor categoriale pentru anii 2016-2018, au fost luate în calcul majorările salariale, conform politicilor salariale pe anii respectivi, descrise în pct. 24 la prezenta circulară. La fel, a fost luat în calcul costul aplicării indicelui de creștere a prețurilor de consum, conform prognozei indicatorilor macroeconomici pe anii respectivi (anexa nr.1 la prezenta circulară).

Totodată, pentru acordarea *dejunurilor calde* elevilor, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.234 din 25 februarie 2005 ”Cu privire la alimentarea elevilor”, în calcul s-a luat numărul elevilor claselor I-IV, la situația din 1 octombrie 2014 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune), numărul de 171 zile de alimentație și norma de alimentație de:

- 7,45 lei / zi pentru anul 2016;
- 7,82 lei / zi pentru anul 2017;
- 8,21 lei / zi pentru anul 2018.

Pentru unele instituții de învățământ secundar general din unele localități ale raioanelor Anenii Noi, Căușeni și Dubăsari, amplasate în zona de securitate, au fost luate în calcul și elevii din clasele V-XII, la situația din 1 octombrie 2014 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune).

În baza informației Ministerului Educației privind trecerea unor elevi din școlile de tip internat subordonate Ministerului Educației în școlile din comunitate, au fost calculate transferurile categoriale și dejunurile calde, luând în vedere și numărul de elevi respectiv, inclusiv pentru raionul Hîncești (4 elevi din clasele I-IV), raionul Strășeni (3 elevi din clasele I-IV și 46 elevi din clasele V-IX), raionul Leova (13 elevi din clasele V-IX), municipiul Bălți (34 elevi din clasele V-IX) și UTA Găgăuzia (23 elevi din clasele I-IV și 36 elevi din clasele V-IX).

În legătură cu particularitățile specifice din planurile de învățământ privind *studierea limbilor minorităților naționale* și pentru studiarea istoriei, culturii și tradițiilor poporului sînt luate în calcul mijloace financiare pentru acest scop.

În legătură cu funcționarea claselor *de instruire generală a deținuților minori* în penitenciarele din 5 UAT, transferurile includ mijloace pentru achitarea salariilor profesorilor, care activează în clasele din penitenciarele respective.

Transferurile pentru învățământul primar și secundar general includ și mijloace, în vederea *organizării și desfășurării examenelor de absolvire*, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.391 din 28 mai 2014 ”Cu privire la acțiunile de organizare și desfășurare a examenelor de absolvire a nivelurilor de învățământ”.

Suplimentar, au fost prevăzute mijloace financiare pentru *plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază* pentru angajații școlilor, gimnaziilor și liceelor din stînga Nistrului din raionul Dubăsari, din satul Varnița al raionului Anenii Noi și din satele Copanca și Hagimus din raionul Căușeni, prevăzute prin art.29 (10) al Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2015 cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar.

Totodată, au fost prevăzute cheltuieli pentru *plata suplimentului de 1000 lei* pentru angajații unor instituții de învățământ secundar general din raionul Dubăsari, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.609 din 21 iulie 2014 ”Privind modificarea și completarea unor hotărâri ale Guvernului”.

Cheltuielile pentru *liceele-internat cu profil sportiv* au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către autoritățile APL pentru anul 2015 pentru instituțiile respective, din contul transferurilor cu destinație specială (sursa ”3T”). Totodată, cheltuielile pe anii 2016-2018 au fost indexate la indicele de creștere a prețurilor de consum, conform prognozei indicatorilor macroeconomici pe anii respectivi (anexa nr.1 la prezenta circulară). A fost luat în calcul și costul majorărilor salariale prevăzute pentru anii 2016-2018, conform politicilor salariale descrise în pct.24 la prezenta circulară.

38.3 Cheltuielile pentru *învățământul special, învățământul extrașcolar și odihna de vară* au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către autoritățile APL pentru anul 2015 pentru instituțiile / măsurile respective, din contul transferurilor cu destinație specială (sursa ”3T”). Totodată, cheltuielile pe anii 2016-2018 au fost indexate la indicele de creștere a prețurilor de consum, conform prognozei indicatorilor macroeconomici pe anii respectivi (anexa nr.1 la prezenta circulară). A fost luat în calcul și costul majorărilor salariale prevăzute pentru anii 2016-2018, conform politicilor salariale descrise în pct. 24 la prezenta circulară.

La fel, au fost prevăzute și mijloace pentru organizarea și desfășurarea olimpiadelor raionale / municipale pentru anii 2016-2018.

38.4 *Limitele transferurilor cu destinație specială* pentru finanțarea *învățământului preșcolar, primar, secundar general, special și extrașcolar* sînt atribuite la nivelul respectiv al bugetelor UAT, în baza competențelor stabilite autorităților APL, în conformitate cu legislația privind descentralizarea administrativă și sunt indicate în *anexa nr.9* la prezenta circulară.

38.5 Totodată, detalierea transferurilor respective pentru anii 2016-2018 pe subprograme și măsuri este reflectată în *anexele nr.10 -12*.

Autoritățile APL pot prezenta propuneri de redistribuire a acestor alocații între subprograme și măsuri, în limita totală de transferuri, completînd *formularul nr.7* pentru fiecare

an separat. Aceste propuneri vor fi sub forma de redistribuiri echilibrate (+/-) față de alocațiile comunicate în anexele nr.9-11, pe anii respectivi.

În cazul lichidării instituțiilor sau în cazul unor măsuri de o singură dată, ce nu au continuare în anii 2016-2018, se prezintă propuneri de diminuare a transferurilor pe anii respectivi. Aceste propuneri, la fel, vor fi reflectate în *formularul nr.7* (separat de propuneri de redistribuiri), pe fiecare an separat.

Atît propunerile de redistribuire, cît și de diminuare vor fi însoțite de o notă explicativă despre necesitatea efectuării acestora.

38.6 În cazul prezentării de către autoritățile APL a solicitărilor de alocații suplimentare din contul transferurilor cu destinație specială, se vor completa de către solicitant *formularele nr.8 și nr.9*, iar nota explicativă va avea formatul prezentat în *anexa nr.13*. Toate formularele și nota explicativă se vor completa în 2 exemplare, vor fi ștampilate și semnate de către autoritatea solicitantă. În cazul lipsei semnăturii, ștampilei, în cazul prezentării dosarului necomplet (lipsei notei informative sau a careva anexe la aceasta) sau în cazul prezentării acestora necorespunzător cerințelor, solicitarea de alocații suplimentare nu se primește spre examinare. După recepționarea solicitării suplimentare, dacă aceasta corespunde cerințelor, al doilea exemplar al dosarului se va semna de către reprezentantul Direcției de ramură din Ministerul Finanțelor, ce va adeveri doar recepționarea spre examinare, și va fi returnat Direcției finanțe pentru a fi remis solicitantului.

Se atenționează că, în vederea asigurării acurateței și durabilității planificării bugetare pe termen mediu și a cheltuielilor ce urmează a fi suportate din bugetul de stat pe anii respectivi, **după prezentarea proiectelor bugetelor locale pe anul 2016 și a estimărilor pe anii 2017-2018, solicitări suplimentare de alocații din contul transferurilor cu destinație specială nu se mai recepționează.**

38.7 Sinteza cheltuielilor pentru învățămînt din toate sursele, pe subprograme, va fi prezentată conform *formularului nr.10* la prezenta circulară. În acest formular nu vor fi incluse solicitările suplimentare înaintate. Formularul va fi completat pe fiecare UAT separat.

Totodată, pe fiecare UAT se va prezenta informația privind resursele colectate ale instituțiilor de învățămînt, conform *formularului nr.11* la prezentele Note.

38.8 Pentru localitățile din zona de securitate (raioanele Anenii Noi, Căușeni și Dubăsari) se va completa formularul cu privire la sporul de pînă la 30% pentru angajații instituțiilor de învățămînt din unele localități, pentru condiții specifice de lucru, din contul transferurilor cu destinație specială cît și din contul resurselor financiare proprii, în conformitate cu *formularul nr. 12* la prezenta circulară.

În cazul întrebărilor sau necesității în clarificarea chestiunilor pe învățămînt, se vor contacta persoanele responsabile, conform datelor de contact din *anexa nr.14*.

39. Proiectul bugetelor locale pentru anul 2016 și a estimărilor pe anii 2017-2018 pe compartimentul „*Știință și inovare*” va fi elaborat în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare nr. 259-XV din 15 iulie 2004.

În conformitate cu *Hotărîrea Guvernului nr.47 din 12 ianuarie 2007 „Cu privire la salarizarea angajaților organizațiilor de drept public din sfera științei și inovării finanțate de*

la bugetul de stat”, autoritățile administrației publice locale urmează să prevadă în buget mijloace financiare necesare pentru remunerarea muncii angajaților.

În temeiul *Legii nr. 259-XV din 15 iulie 2004 „Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova”*, autoritățile administrației publice locale vor prevedea mijloace financiare pentru servicii de cercetări științifice finanțate din contul bugetelor locale.

40. Proiectul bugetelor locale pentru anul 2016 și a estimărilor pe anii 2017-2018 pe compartimentul **„Cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret”** va fi elaborat în conformitate cu prevederile actelor legislative și normative, indicate în *anexa nr. 15* la prezenta circulară.

40.1. Transferurile cu destinație specială pentru școlile sportive pentru anul 2016 și estimările pe anii 2017-2018 au fost calculate în baza transferurilor aprobate pentru anul 2015, supuse indexării și suplimentate cu mijloace pentru majorarea salarială conform politicii salariale descrise la pct.23 la prezenta circulară.

40.2. Limitele transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale pentru finanțarea școlilor sportive pentru anul 2016 și estimările pe anii 2017-2018, se conțin în *anexa nr.16* la prezenta circulară.

40.3. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru școlile sportive pentru proiectul de buget pe anul 2016 și estimările pentru anii 2017-2018 se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.13* la prezenta circulară.

40.4. Calculele privind necesarul de mijloace suplimentare/eventualele economii din contul transferurilor cu destinație specială pentru școlile sportive pentru anul 2016 și estimările pentru anii 2017-2018 se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.14* la prezenta circulară.

40.5. Pentru plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru angajații din localitățile raioanelor Anenii Noi, Dubăsari și Căușeni se va completa formularul pentru angajații din cultură (inclusiv pentru școlile sportive) din unele localități, pentru condiții specifice de lucru, conform *formularului nr.15* la prezenta circulară.

40.6. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret pentru proiectul de buget pe anul 2016 și estimările pe anii 2017-2018 se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.16* la prezenta circulară.

41. La elaborarea proiectului bugetelor locale pe anul 2016 și a estimărilor pe anii 2017-2018 la ramura **„Asigurare și asistență socială”** se va ține cont de prevederile actelor legislative și normative, indicate în *anexa nr.17* la prezenta circulară. Se va asigura prioritar implementarea măsurilor de politici din Strategia pentru protecția drepturilor copilului pe anii 2014-2020, Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr.166 din 09 iulie 2010, Legea nr.60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și alte documente de politici naționale și sectoriale.

Astfel, pot fi menționate următoarele priorități:

- promovarea politicilor în domeniul protecției familiei și copilului;

- asigurarea incluziunii sociale a persoanelor cu dezabilități;
- dezvoltarea serviciilor sociale de calitate.

41.1. Cheltuielile pentru plățile sociale, care vor fi acoperite din *contul transferurilor cu destinație specială* de la bugetul de stat către bugetele locale de nivelul al doilea sunt prezentate în *anexele nr.18 – 20* la prezenta circulară.

Plățile sociale respective, vor fi:

41.1.1. *Compensațiile pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) pentru persoanele cu dezabilități severă și accentuată* - prevăzute în art.49(1) al Legii nr.60 privind incluziunea socială a persoanelor cu dezabilități din 30 martie 2012. Potrivit Ordinului Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor nr.231 din 22 octombrie 2013 “Cu privire la majorarea tarifelor în transportul de călătorii și bagaje pe rute regulate”, tariful pentru traficul de călători cu autobuze de tip comun pe rutele interurbane și suburbane (pentru un pasager/kilometru) constituie până la 0,46 lei. Astfel, pentru anul 2016 quantumul compensațiilor în toate UAT (cu excepția municipiilor Bălți și Chișinău) s-a calculat în mărime de 23 lei/lunar. Quantumul compensațiilor pentru municipiile Bălți și Chișinău s-au estimat în mărime de 45 lei/lunar și, respectiv, 60 lei/lunar, ținând cont de tarifele stabilite de autoritățile APL respective pentru călătoria în transportul comun;

41.1.2. *Compensarea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dezabilități ale aparatului locomotor* – stipulată în Hotărîrea Guvernului nr.1268 din 21 noiembrie 2007 „Cu privire la compensarea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dezabilități ale aparatului locomotor”, prin care se prevede acordarea unei compensații anuale pentru acoperirea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dezabilități ale aparatului locomotor, în quantum de 800 lei/an pentru fiecare beneficiar;

41.1.3. *Indemnizațiile pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă* - plata indemnizației respective constituie 700 lei lunar pentru fiecare beneficiar, în conformitate cu prevederile pct. 10 al Hotărîrii Guvernului nr.198 din 16 aprilie 1993 „Cu privire la protecția copiilor și familiilor socialmente vulnerabile”. Condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru copii adoptați sau cei aflați sub tutelă/curatelă sînt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.581 din 25 mai 2006;

41.1.4. *Indemnizațiile și compensațiile pentru absolvenții instituțiilor de învățămînt superior și postsecundar pedagogic* pentru plata indemnizației unice și compensarea cheltuielilor de închiriere a spațiului locativ, consumul de energie termică și electrică personalului didactic angajat în instituțiile de învățămînt din mediul rural și centrele raionale, încadrați în instituțiile de învățămînt, prin repartizare de către Ministerul Educației, în primii trei ani de activitate, potrivit art.134(5) și (6) din Codul Educației nr.152 din 17 iulie 2014.

41.1.5. *Compensarea cheltuielilor pentru diferența de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari și Căușeni și a satului Varnița din raionul Anenii Noi* potrivit Legii pentru compensarea diferenței de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari și Căușeni și a satului Varnița din raionul Anenii Noi nr.1435-XV din 7 noiembrie 2002.

41.2. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru ramura „Asigurare și asistență socială” se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formulelor nr.17-22* la prezenta circulară. Totodată, la proiectul bugetului pentru anul 2016 urmează a fi prezentată nota informativă cu specificările respective la ramura nominalizată, iar pentru instituțiile noi – setul

întreg de documente (decizia de constituire, regulamentul de activitate, statele tip de personal, devizul de cheltuieli cu calcule separate pe fondul de retribuire a muncii și numărul unităților de personal necesare suplimentar, etc.).

41.3. Transferurile din fondul republican de susținere socială a populației către fondurile locale de susținere a populației pe anii 2016-2018, pe fiecare UAT de nivelul al doilea, se conțin în *anexa nr.21* la prezenta circulară.

42. *Limitele transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale pentru* plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru personalul unităților bugetare din partea stângă a Nistrului (raionul Dubăsari), din satul Varnița al raionului Anenii Noi și din satele Copanca și Hagimus ale raionului Căușeni, prevăzute prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.82 din 25 decembrie 1992 și art.29 alin.(10) al Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, se conțin în *anexa nr.22* la prezenta circulară.

43. În conformitate cu prevederile Codului apelor nr.1532-XII din 22 iunie 1993 și Hotărârii nr. 737 din 11 iunie 2002 privind reglementarea funcționării zonelor de recreere aferente bazinelor acvatice, pentru ***stațiunile de salvare pe apă***, în bugetele locale, unde sunt amplasate acestea, vor fi estimate cheltuieli în acest scop.

44. *Transferurile pentru compensarea bugetelor locale a scutirilor de plata impozitului funciar (venituri ratate) a deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița - Tiraspol*, ca urmare a aplicării Legii nr. 39-XVI din 2 martie 2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreprinzător desfășurate în localitățile din stînga Nistrului ale raionului Dubăsari și Hotărârii Guvernului nr. 567 din 21 mai 2007 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița - Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, se conțin în *anexa nr.23* la prezenta circulară.

45. Cheltuielile pentru ***depozitarea centralizată și neutilizarea pesticidelor inutilizabile și interzise***, vor fi acoperite din contul ***transferurilor cu destinație specială*** de la bugetul de stat, care vor constitui 221,4 mii lei per depozit, prevăzute în *anexa nr.24* la prezenta circulară.

46. În conformitate cu prevederile art.1 alin.(1) al Legii fondului rutier nr. 720-XIII din 2 februarie 1996 și art.6 alin.(10) al Codului Fiscal nr.1163-XIII din 24 aprilie 1997, cheltuielile pentru ***întreținerea drumurilor locale*** nu vor fi mai mici decît suma defalcărilor de la taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii de autovehicule înmatriculate în Republica Moldova, estimată pentru bugetul UAT respective.

47. Cheltuielile pentru finanțarea investițiilor capitale.

Obiectivele de investiții capitale și reparații capitale de interes local, începute în anii precedenți și nefinalizate în anul 2015, precum și obiectivele noi, se vor finanța din contul și în limita mijloacelor aprobate în aceste scopuri în bugetele locale. Totodată, e de menționat că în condițiile noului sistem se permite efectuarea transferurilor cu destinație specială de la un buget local la alt buget local (inclusiv între nivelul I și nivelul II) pentru finanțarea unor măsuri și activități de interes comun, inclusiv pentru finanțarea obiectivelor de investiții capitale și altor cheltuieli capitale.

De asemenea, cu referință la investițiile capitale și reparațiile capitale, e de menționat că pentru APL, suplimentar la mijloacele prevăzute în bugetele proprii pentru aceste scopuri, vor fi pasibile atragerea mijloacelor din contul bugetului de stat pentru Fondul național de dezvoltare regională, Fondul de Investiții Sociale, fondurile ecologice (național și locale), Fondul de eficiență energetică, Fondul rutier, precum și fondurilor bănești atrase nemijlocit de către APL de la donatorii atât din interiorul, cât și din exteriorul țării.

Totodată, prin Hotărîrea Guvernului nr.1029 din 19 decembrie 2013 a fost aprobat Regulamentul cu privire la proiectele de investiții capitale publice, care prevede că pentru obiectele de investiții capitale finanțate exclusiv din bugetele locale, autoritățile publice locale stabilesc proceduri specifice proprii de pregătire, aprobare, implementare și monitorizare a proiectelor de investiții capitale.

48. În conformitate cu prevederile art. 18 al Legii nr. 397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, autoritățile APL pot decide constituirea unui *fond de rezervă* în proporție de cel mult 2% din volumul cheltuielilor bugetelor locale respective.

VI

Alte particularități specifice și cerințe adiționale

49. Bugete pe programe și performanță

49.1. Începînd cu anul 2016, proiectele bugetelor locale de ambele nivele urmează să fie elaborate pe bază de programe și performanță, unde accentul va fi pus pe legăturile dintre politicile și strategiile naționale și locale cu alocarea resurselor și desemnarea clară a modalității de atingere a obiectivelor dorite, prin stabilirea unor rezultate măsurabile ale acțiunilor și politicilor. Trecerea la bugetarea pe bază de programe la nivelul UAT este în strînsă legătură cu planificarea pe termen mediu, deoarece majoritatea politicilor au o durată mai mare de un an.

49.2. Implementarea reformei menționate în sistemul de planificare are drept obiectiv eficientizarea cheltuielilor publice locale, prin crearea unei legături directe dintre cheltuielile bugetare și rezultatele obținute din implementarea programelor bugetare, precum și realocarea resurselor disponibile pentru prioritățile comunității.

49.3. Implementarea bugetării pe programe la nivel local impune extinderea actorilor implicați în elaborarea bugetelor UAT și realizarea unor activități specifice, de exemplu: elaborarea/actualizarea, după caz, programului de dezvoltare social-economică a UAT; analiza strategiilor naționale și sectoriale, precum și a priorităților stabilite la nivel local; analiza situației actuale pe domenii și formularea setului de programe/subprograme, activități; realizarea obiectivelor și indicatorilor de performanță stabiliți etc.

49.4. Întru realizarea procesului de bugetare pe programe, autoritățile executive ale UAT, vor elabora și aproba regulamentul de organizare internă a procesului de planificare bugetară, inclusiv în formatul bugetelor pe programe cu delimitarea clară a rolurilor, responsabilităților, termenii de realizare, formatul de prezentare a informației, etc.

49.5. La elaborarea programelor/subprogramelor se vor aplica următoarele reguli:

- Cheltuielile totale aferente activităților sunt egale cu cheltuielile din sub-programul la care se referă aceste activități;
- Cheltuielile totale ale sub-programelor sunt egale cu cheltuielile pentru programul din care fac parte;
- Cheltuielile totale pentru program sunt egale cu cheltuielile totale ale instituțiilor bugetare pentru programul respectiv.
- Cheltuielile totale ale programelor sînt egale cu cheltuielile totale ale bugetului UAT respectiv.

49.6. La elaborarea proiectelor bugetelor locale pe programe și performanță la formularea programelor, scopurilor, obiectivelor și indicatorilor de performanță, APL vor aplica Metodologia bugetării pe programe (a se vedea capitolul XI al Setului), iar pentru estimarea costurilor - vor consulta Îndrumarul privind estimarea costurilor (a se vedea capitolul XII al Setului).

49.7. În calitate de suport metodologic pentru identificarea și formularea programelor/subprogramelor vor servi materialele diseminate în cadrul cursului de instruire, precum și alte materiale care pot fi accesate la adresa: <http://mf.gov.md/about/instrmfpr/progr/bugperf/insrform/materinstr/apl>.

50. Este de menționat, că **începînd cu anul 2016, toate activitățile de pregătire a proiectului de buget vor derula în SIMF** (modulul de elaborare a bugetului). În acest sens, pentru fiecare UAT de nivelul al doilea, sistemul va crea în mod automat ciclul de planificare bugetară pe anii 2016-2018, despre care va fi informate direcțiile finanțe prin intermediul sistemului de mesagerie din SIMF.

50.1. Fluxul activităților de pregătire a proiectelor de buget în SIMF (a modului de elaborare a bugetului), din punct de vedere cronologic și al organizării procesului, este următorul:

50.1.1 Pentru bugetele locale de nivelul al doilea

➤ *Direcția finanțe (GFD)* lansează ciclul bugetar 2016-2018 pentru autoritățile bugetare din cadrul UAT de nivelul al doilea și pentru UAT de nivelul întâi. Pentru primul an de implementare se solicită menținerea parametrilor ciclului bugetar în conformitate cu parametrii stabiliți ai ciclului bugetar la nivel central (fără schimbări), care apoi se va lansa pe Web, accesînd butonul "lansează pe Web";

➤ *Autoritatea bugetară (OrgI)*, pentru fiecare subprogram care urmează a fi utilizat la elaborarea proiectului de buget, completează informația referitoare la: scop, obiective și descriere narativă, întocmește lista indicatorilor de performanță, care ulterior va fi utilizată de către instituțiile bugetare pentru completarea valorilor acestora, ca parte a propunerii de buget.

Tot în cadrul acestei activități, Org1 completează valoarea indicatorilor de rezultat, care vor fi disponibili instituțiilor din subordine doar pentru informare. Această activitate, din punct de vedere al rolului în SIMF, nu este disponibilă autorităților bugetare intermediare (Org1i) subordonate Org1, motiv din care urmează a fi realizată exclusiv de către Org1;

➤ *Autoritatea bugetară (Org1, Org1i)* stabilește limitele de resurse și cheltuieli pentru fiecare autoritate/instituție bugetară subordonată, în conformitate cu structura definită:

- 1) la resurse: proprii și generale (generale se completează automat de SIMF);
- 2) la cheltuieli: recurente și investiții.

➤ *Instituția bugetară (Org2)*, în conformitate cu limitele stabilite și cu lista indicatorilor de performanță predefinită de către autoritatea ierarhic superioară, completează propunerea de buget, care cuprinde partea financiară și partea nefinanciară – valorile indicatorilor de performanță din lista respectivă. După finalizare, transmite propunerea de buget la autoritatea ierarhic superioară;

Limitele stabilite de către Org1 (Org1i) autorităților/instituțiilor bugetare din subordine nu pot fi depășite.

➤ *Instituția bugetară (Org2) de tip "Acțiuni generale"*, estimează cadrul de resurse și completează propunerea de buget la resurse (venituri, active financiare, creanțe) și la cheltuieli pentru subprogramele de tipul respectiv (AG) (ex: transferuri, fondul de rezervă, rambursarea datoriilor);

➤ *Autoritatea ierarhic superioară (Org1i, Org1)* examinează propunerile de buget transmise de instituțiile din subordine și, în funcție de rezultatul examinării, aprobă sau respinge propunerea de buget care nu întrunește cerințele stabilite instituției bugetare respective (metodologice, de performanță, tehnice etc.). După corectare, instituția bugetară vizată retransmite propunerea de buget autorității ierarhic superioare. Din moment ce toate propunerile de buget sunt conforme cerințelor, Org1 (Org1i) efectuează aprobarea acestora, care cuprinde atât partea financiară, cât și nefinanciară;

➤ După aprobare, *autoritatea ierarhic superioară (Org1 și/sau Org1i)* agreghează propunerile de buget ale instituțiilor din subordine. Declanșând funcționalitatea dată, sistemul (SIMF) adună toate propunerile de buget **transmise și aprobate** ale instituțiilor din subordine, într-o singură propunere de buget pe care autoritatea ierarhic superioară o va utiliza la formularea propriei sale propuneri de buget. Agregarea propunerilor de buget ale instituțiilor din subordine cuprinde ambele părți ale acestora: partea financiară și partea nefinanciară – indicatorii de performanță;

➤ *Autoritatea bugetară și/sau autoritatea intermediară (Org1, Org1i)*, în baza agregării propunerilor de buget ale instituțiilor din subordine (transmise și aprobate), elaborează propria propunere de buget. În acest sens, se ajustează valorile agregate ale propunerii de buget atât în partea ce ține de resurse și cheltuieli, cât și performanța subprogramelor – indicatorii de performanță. Autoritatea bugetară Org1 verifică și asigură balanța bugetului, după care îl aprobă;

➤ *Direcția finanțe (GFD)* aprobă propunerilor parvenite de la autoritățile bugetare (Org1 din cadrul raionului/municipiului) pe fiecare buget local, după care analizează veniturile și cheltuielile acestuia, elaborează propria versiune (după caz, poate modifica proiectul bugetului local). După verificarea echilibrului bugetului aprobă proiectul bugetului consolidat local (raionului, municipiului, UAT Găgăuzia). În SIMF se păstrează toate versiunile a proiectelor de buget. După aprobarea bugetului consolidat local acest proiect devine accesibil pentru Ministerul Finanțelor și se blochează pentru GFD.

50.1.2. Pentru bugetele locale de nivelul întâi

➤ *Autoritatea bugetară (Org1)*, pentru fiecare subprogram care urmează a fi utilizat la elaborarea proiectului de buget, completează informația referitoare la: scop, obiective și descriere narativă, întocmește lista indicatorilor de performanță, care ulterior va fi utilizată de către instituțiile bugetare pentru completarea valorilor acestora, ca parte a propunerii de buget. Tot în cadrul acestei activități, Org1 completează valoarea indicatorilor de rezultat, care vor fi disponibili instituțiilor din subordine doar pentru informare;

Autoritățile publice locale de nivelul întâi vor introduce propunerile de buget în SIMF fără a stabili careva limite.

➤ *Instituția bugetară (Org2)*, completează propunerea de buget, care cuprinde partea financiară și partea nefinanciară (valorile indicatorilor de performanță din lista respectivă). La finalizare, prin accesarea butonului ” finalizează propunerea de buget” aceasta se transmite la Org1;

➤ *Instituția bugetară (Org2) de tip ”Acțiuni generale”*, estimează cadrul de resurse și completează propunerea de buget la resurse (venituri, active financiare, creanțe) și la cheltuieli pentru subprogramele de tipul respectiv (AG);

➤ *Autoritatea bugetară (Org1)* examinează propunerile de buget transmise de instituțiile din subordine, aprobă sau respinge propunerea de buget care nu întrunește cerințele stabilite instituției bugetare respective (metodologice, de performanță, tehnice etc.). După corectare, instituția bugetară vizată (Org2) retransmite propunerea de buget la Org1. Din moment ce toate propunerile de buget sunt conforme cerințelor, Org1 efectuează aprobarea acestora, care cuprinde atât partea financiară, cât și nefinanciară;

➤ *Autoritatea bugetară (Org1)*, în baza agregării propunerilor de buget ale instituțiilor din subordine (transmise și aprobate), elaborează propria propunere de buget. În acest sens, se ajustează valorile agregate ale propunerii de buget atât în partea ce ține de resurse și cheltuieli, cât și performanța subprogramelor – indicatorii de performanță. Autoritatea bugetară Org1 verifică și asigură balanța bugetului, și finalizează propunerea sa de buget prin accesarea butonului ”finalizează propunerea de buget”. După finalizare acest proiect devine accesibil pentru GFD și se blochează pentru ORG1.

50.1.3. Fiecare autoritate/instituție bugetară (Org1, Org1i, Org2, GFD) poate să imprime propunerea/proiectul de buget din meniul "rapoarte" sau direct din ecranul de lucru accesând butonul "imprimantă".

50.2. Manualele utilizatorului SIMF poate fi accesate pe pagina web a Ministerului Finanțelor la adresa <http://mf.gov.md/about/instrmf/legislnorm>.

51. Formatul de prezentare a proiectelor /propunerilor de buget

51.1. Propunerea de buget se întocmește și se prezintă **în format unic** pentru toate nivelele de bugete, care este parametrizat **în SIMF**.

Proiectul/Propunerea de buget cuprinde 6 ani și prezintă informația în dinamică și include:

- indicatorii realizați în ultimii doi ani bugetari (AB-2; AB-1);
- indicatorii aprobați pentru anul bugetar curent (AB);
- indicatorii estimați pentru anul bugetar viitor pentru care se elaborează proiectul de buget (AB+1, adică 2016);
- indicatorii estimați pentru doi ani ulteriori anului pentru care se elaborează proiectul bugetului (AB+2, adică 2017; AB+3, adică 2018).

51.2. Pentru primul an de implementare a SIMF **proiectul de buget va cuprinde doar anii 2016-2018.**

50.2. Formatul de prezentare a propunerii de buget pentru anul 2016 și estimărilor pe anii 2017-2018 se conține în sub-capitolul 7.3 "Elaborarea propunerilor/proiectelor de buget" al Setului metodologic.

52. Întru facilitarea lucrului referitor la aplicarea clasificăției bugetare noi la etapa elaborării proiectului de buget pentru anul 2016 și estimările pentru anii 2017-2018, tabelele de trecere pe componentele clasificăției bugetare, se conțin în *anexele nr.25-28* la prezenta circulară.

53. În cazul, în care autoritățile publice locale identifică necesitatea de a modifica sau a completa clasificăția programelor și subprogramelor, acestea vor înainta propunerile respective Ministerului Finanțelor, de regulă, anterior prezentării proiectelor de buget pentru a asigura actualizarea clasificăției programelor, ca condiție pentru elaborarea proiectului de buget.

54. În baza estimărilor efectuate de autoritățile APL, direcțiile de finanțe ale UAT vor prezenta sinteza consolidată a proiectelor bugetelor locale de nivelul întâi și nivelul al doilea, conform anexelor și tabelor din Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, parametrizate în SIMF.

55. Suplimentar, direcțiile finanțe ale UAT vor prezenta sinteza consolidată privind estimările proiectelor bugetelor locale pentru anul 2016, conform *formularului nr.23*, la prezenta circulară.

56. Avînd ca bază recomandările din prezenta circulară, autoritățile executive ale UAT de nivelul al doilea de comun cu direcțiile finanțe a UAT, vor organiza, dirija și ghida autoritățile APL, inclusiv celor de nivelul întâi, în vederea transunerii proiectelor bugetelor locale de ambele niveluri pe programe și vor generaliza și prezenta Ministerului Finanțelor sinteza consolidată a proiectelor bugetelor locale de nivelul întâi și nivelul al doilea.

57. La prezenta Circulară se anexează lista formularelor, anexelor privind proiectul de buget pe anul 2016-2018 conform *anexei nr.30* la prezenta circulară.

58. Prezenta Circulară este disponibilă pe pagina web a Ministerului Finanțelor <http://www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod> .

Informații suplimentare pot fi obținute, referitor la:

- venituri - ☎ 022 26 2633, 022 26 2628
- cheltuieli (informație de ordin general) - ☎ 022 26 2620, 022 26 2619, 022 26 2605
- bugetele pe programe(informație de ordin general, clasificția bugetară) - ☎ 022 26 2620, 022 26 2630
- particularitățile specifice ramurilor – în direcțiile finanțelor de ramură
- cheltuieli de personal - ☎ 022 26 2900, 022 26 2751
- investiții capitale - ☎ 022 26 2622